

IN MEMORIAM

Акад. Виктор Александрович Кумањов (1931-1994)

На 12 декември 1994 година во Москва почина познатиот руски историограф и општественик, редовен член на Руската академија на науките (РАН), голем пријател на македонскиот народ и истражувач, меѓу другото, на руско-македонските заемни врски и историјата од крајот на XIX, посебно од почетокот на XX век.

Откако го завршил Историскиот факултет на Државниот универзитет во Горки, и откако докторирал на Институтот за историја на Академијата на науките на СССР во Москва, влегол во редовите на Академијата на науките на СССР се до звањето заменик академик-секретар на Одделението за историја на РАН.

Неговото ангажирање во врска со македонската историографија го следиме од осумдесеттите години на XX век. Имено, активно делувајќи во Југословенско-советската комисија на историчарите, по неговото учество на собирот во Волгоград (од 9 до 15 јули 1981 година), Крушево и Охрид (од 18 до 20 мај 1984 година), веќе на Петтата конференција на историчарите од бившата СССР и СФРЈ, што се одржа во Москва од 12 до 14 октомври 1987 година, акад. В.А. Кумањов, покрај забележителното воведно излагање, го среќаваме како потпретседател на советскиот дел на Комисијата на историчарите на СССР.

Во 1990 година Виктор Александрович Кумањов е избран за претседател на советскиот дел на мешовитата Комисија на советско-југословенската комисија на историчарите; поточно тој е претседател на советските, повеќето руски историчари. Во такво својство, по неговото големо залагање и ангажирањето на авторот на овој текст, во својство на претседател на Сојузот на друштвата на историчарите на Македонија и научен секретар на југословенскиот дел на Мешовитата советско-југословенска

комисија на историчарите, од 25 до 30 септември 1991 година беше одржан последниот советско-југословенски научен собир во Цетиње на тема: “Југословенските народи и Русија од крајот на XIX и почетокот на XX век”. На овој научен собир, В.А. Кумањов во Цетиње поведе 11 руски историчари. Напоредно со тоа, на 1 и 2 октомври 1991 година во просториите на МАНУ во Скопје беше организиран и првиот македонско-руски научен собир на тема: “Македонско-руските врски во XIX и почетокот на XX век”. Во работата на овој меѓународен собир на чело со акад. Виктор Александрович Кумањов учествуваа неколку руски историографи. Трудовите од овој собир се публикувани во зборникот: “Македонско-руските врски во XIX и почетокот на XX век” во издание на Сојузот на друштвата на историчарите на Македонија, Скопје, 1996, 228. Еден од воведните реферати во зборникот е токму на акад. Кумањов.

Покрај оваа забележителна дејност на акад. Виктор Александрович Кумањов, тој се пројави со свои прилози и написи во повеќе македонски списанија и весници: “Историја”, “Гласникот” на ИНИ, “Пулс”, “Нова Македонија” и други.

Виктор Александрович Кумањов повеќепати престојуваше во Македонија, најмногу како гостин на МАНУ, ИНИ, но и на Сојузот на друштвата на историчарите на Македонија. Притоа, во повеќе случаи земаше учество на повеќе научни собири или се пројавуваше со свои пишани текстови во гласилата и зборниците на споменативе институции. Во своите напишани текстови, рефератите, дискусиите и интервјуата, секогаш во жижата на настаните му биле историјата на Македонија и македонскиот народ, најчесто клонејќи кон вистинското руско-македонско научно зближување и соработка.

Како осведочен пријател на Македонија и на македонскиот народ, акад. Виктор Кумањов се ангажираше и правеше повеќедецениски напори во Институтот за балканистика при Академијата на науките на СССР, а подоцна Руската академија на науките да се основа руско-македонско научно одделение. Освен тоа, тој секогаш со респект и раширени раце се однесуваше и им приоѓаше на повеќемина македонски истражувачи, за да можат тие со поголем успех да престојуваат и истражуваат во руските архиви и библиотеки.

Голема е заслугата на акад. Виктор Александрович Кумањов во најново време околу процесот на дипломатското признавање на Република Македонија од страна на Руската Федерација. Во таа смисла, тој ги собираше потписите на повеќемина видни руски научници, професори, академици и истакнати интелектуалци на Декларацијата за признавање на Република Македонија. За таа цел се пројавуваше во руските медиуми, интервенираше и укажуваше на големата полза од едно руско-

македонско зближување. И кога се случи тој сакан чин на 5 август 1992 година, тогаш акад. Кумањов се наоѓаше во Македонија, не остана незабележана неговата радост и медиумски пројавувања или одржувања на свечени предавања.

Неможејќи да учествува на основачкото собрание на Македонско-руското друштво на пријателство што се одржа на 17 јуни 1993 година во Скопје, во својство на потпретседател на асоцијацијата во Москва активно делуваше и го водеше Друштвото, основајќи клон и во Санкт Петербург. Во таа смисла, тој ќе забележи: “Многу би сакал Македонското друштво на пријателство на Русија, во Скопје и Битола, да влезат во тесен контакт со нашето друштво “Пријатели на Македонија”, што сега го имаме во Москва”.

Академикот Виктор Александрович Кумањов беше главниот иницијатор и реализатор на концепцијата за заеднички макро-проект меѓу МАНУ и РАН под наслов: “Русија и Македонија: споредбена анализа на политичкиот живот и на историјата на културата”, што беше склучен на 4 август 1992 година. Тој, всушност беше кординатор-претседател од руската страна.

Академикот В.А. Кумањов беше иницијатор за потпишување на договор за соработка меѓу архивите на Република Македонија и Руската Федерација. Воопштено, акад. В. А. Кумањов беше вистинскиот претставник на македонските интелектуалци кои престојуваа, истражуваа и делуваа во Русија за односите во областа на науката и културата, осведочен пријател на Македонија, најмеродавен руски интелектуалец за проширување на македонско-руските односи и негувањето на руско-македонското пријателство и заемно почитување и помагање.

Затоа, со неговата прерана смрт македонскиот народ и македонската историографија го изгубија својот најосведочен руски пријател, чија загуба македонските историографи и истражувачи веќе сериозно ја чувствуваат. Празнината е мошне очигледна. Оттаму, почитта кон ГОЛЕМИОТ Виктор Кумањов е неизмерна и засега недополнета. Во таа смисла, сепак, наша желба е во најскоро време, семето што го посеа истакнатиот пријател Виктор Кумањов да го ожнејат и да ги исползуваат плодовите неговите наследници и следбеници, со цел македонско-руското пријателство и понатаму успешно да чекори со позасилени чекори.

Вечна му слава на големиот македонски пријател, академикот Виктор Александрович Кумањов. Величина како него, иако физички веќе не постои, засекогаш ќе остане во нашите срца. Вечно ќе се сеќаваме на неговото благородно лице и ќе го споменуваме неговото големо дело, со надеж за понатамошни братски зближувања меѓу словенските народи - рускиот и македонскиот.

Александар Трајановски